

A Mellon-alapítvány és a cseh[szlovák] könyvtárak támogatása

Még a cseh–szlovák közös állam idején – 1991 és 1992 folyamán – született meg a Mellon-alapítvány támogatásának köszönhetően a CASLIN (Czech and Slovak Library Information Network) elnevezésű projekt. Benne a prágai Nemzeti Könyvtár, a túrócszentmártoni *Matica slovenská*, a brünni *Morva Tartományi Könyvtár* és a pozsonyi *Egyetemi Könyvtár* vállalkozott arra, hogy lefekteti a hazai és külföldi használók számára a könnyű, gyors és akadály nélküli hozzáférés megbízható alapjait azokhoz az információkhoz, amelyek az ország könyvtáraiban és információs központjaiban találhatóak.

A projekt gerincet kölcsönzött a csehszlovák könyvtárak automatizálásának, irányt adott a nemzetközi kontextusú szabványok (UNIMARC, ISBD, AACR2) adaptálásának. Szoftvernek az izraeli ALEPH-et választották.

Most már csak a cseh könyvtárügyről szólva: a CASLIN kereteiben megteremtődött a kooperáció és az integráció légköre. Így pl. a brünni, az olmützi és a pilzeni állami tudományos könyvtár már 1992-től központi katalógust fejleszt az osztott katalógizálás alkalmazásával.

Nem sokkal a CASLIN-projekt megszületése után a Mellon-alapítvány jelezte, hogy a centralizált megoldások és egyes könyvtárak támogatása helyett automatizált hálózatok kialakításának támogatására helyezi a fő súlyt. Ennek következtében a CASLIN-projekten belül három alprojekt kimunkálására és alapítványi elfogadására került sor. Így a LINCA a Cseh Tudományos Akadémia könyvtári-információs szolgálatának, a COLIN a kassai könyvtári konzorciumnak, a MOLIN pedig a morva régió vezető könyvtárainak automatizált hálózattá szervezéséhez nyújt segítséget.

Ez utóbbi alprojektben a brünni Morva Tartományi Könyvtár, az olmützi Állami Tudományos Könyvtár, a brünni Masaryk Egyetem Könyvtára és az olmützi Palacký Egyetem Könyvtára vesz részt 1996 szeptembere óta. Ez az alprojekt meglehetősen bonyolult, mégpedig több körülménynél fogva is.

Mindenekelőtt a kulturális és a közoktatási tárcához tartozó intézményeknek kell megtanulniuk a „tárcahatárok nélküli” gondolkodást, a tárcaközi cselekvést. További nehézség az együttműködésben átfogott könyvtárak rendkívül változatos szervezeti struktúrája. Míg a Palacký egyetemen hierarchikus szervezetben működik a könyvtári-

információs ellátás (központi könyvtár + 7 kari könyvtár + tanszéki-intézeti könyvtárak), addig a Masaryk Egyetemnek nincs is központi intézménye. Ott az ugyancsak hét kari könyvtár teljesen önálló, és a 125 tanszéki-intézeti egység is meglehetősen önállósággal rendelkezik. És továbbmenve: a Morva Tartományi Könyvtár tulajdonképpen három könyvtárat foglal magában, úm. az egyetemet, a műszakit és a pedagógiai. Egyedül az olmützi Állami Tudományos Könyvtárnak van viszonylag egyszerű szervezete.

Modern nehézség: a szóban forgó könyvtárak más és más szoftverrel indultak neki számítógépes korszakuknak. A „caslines” Morva Tartományi Könyvtárban az ALEPH-et honosították meg, a két egyetemi könyvtárban – ahogy az ország többi egyetemi könyvtárában is – a brit TINLibet. Mivel a két fejlett integrált könyvtári rendszer között bizonyos mértékű diszkompatibilitás áll fenn, az amerikai fél addig nem volt hajlandó az alprojekt elfogadására, amíg a cseh félnek ezt a nehézséget nem sikerül kiküszöbölnie. Főként a Masaryk Egyetem munkatársainak köszönhető, hogy ez az akadály – szerencsésen elhárult. Egyedül az olmützi Állami Tudományos Könyvtárnak nincs eleddig integrált könyvtári rendszere. Adatbázisait ISIS rendszerben építi, s így nem lehet őket az Interneten prezentálni, noha 400 ezer felvételt tartalmaznak.

Most már az alprojekt megvalósítása folyik. A használónak lehetősége lesz – anélkül, hogy valamit is tudna a kétféle szoftver, az ALPEH és a TINLib okozta problémákról – a rendszer egészében található információk igénybevétele. Eközben az egyetemi könyvtárak – a TINLibet alkalmazva – továbbra is részt vesznek az egyetemi könyvtári kooperációkban, és az állami tudományos könyvtárak sem szüntetik meg a Nemzetközi Könyvtárral kiépült kk-együtműködést.

Az alprojektben kooperáló négy morva könyvtár jelentős információs erőforrásokkal rendelkezik, s így a CASLIN mint makrorendszer kompatibilis részeként nem elhanyagolható szerepre számíthat a CASLIN folytatásaként elképzelt programban, a cseh virtuális könyvtár kiépítésének programjában.

INVEX – svět Informačních technologií. = 1, 38. köt. 6. sz. 1996. p. 162–163./

(Futala Tibor)